

Når Nordisk ministerråd involverer barn og unge i sitt arbeid

Prinsipper og innstilling

Nordisk
ministerråd

Når Nordisk ministerråd involverer barn og unge i sitt arbeid **Prinsipper og innstilling**

Nord 2020:013

ISBN 978-92-893-6503-1 (PDF)

ISBN 978-92-893-6504-8 (ONLINE)

<http://dx.doi.org/10.6027/nord2020-013>

© Nordisk ministerråd 2020

Layout: Louise Jeppesen

Det nordiske samarbeidet

Det nordiske samarbeidet er en av verdens mest omfattende regionale samarbeidsformer. Samarbeidet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøyene, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbeidet er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret, og er en viktig medspiller i det europeiske og internasjonale samarbeidet. Det nordiske fellesskapet arbeider for et sterkt Norden i et sterkt Europa.

Det nordiske samarbeidet ønsker å styrke nordiske og regionale interesser og verdier i en global omverden. Felles verdier landene imellom bidrar til å styrke Nordens posisjon som en av verdens mest innovative og konkurransekraftige regioner.

Nordisk ministerråd
Nordens Hus
Ved Stranden 18
DK-1061 København
www.norden.org

Last ned og bestill nordiske publikasjoner: www.norden.org/nordpub

Når Nordisk ministerråd involverer barn og unge i sitt arbeid

Prinsipper og innstilling

INNHold

Innledning	04
Veiledende prinsipper når barn og unge involveres i Nordisk ministerråds arbeid	06
Minimumskrav for barn og unges deltakelse og innflytelse i Nordisk ministerråds virksomhet	08
Bevisst utvalg av barn og unge	11
Retningslinjer for å beskytte og verne barns rettigheter	13
Referanser og inspirasjonskilder	15
Støttmateriale fra Nordisk ministerråd	15

INNLEDNING

Barn og unges velferd og mulighet til å utøve rettighetene sine er en forutsetning for Nordens videre utvikling. Ministerrådet skal bidra til at Norden er en ledende region i arbeidet for et samfunn der barn og unges rettigheter og ulike perspektiver gis plass og bidrar til samfunnsutviklingen. Derfor skal Nordisk ministerråd arbeide ut fra synet at alle barn og unge er viktige her og nå, ikke bare i framtiden. Barn og unge er dermed prioriterte målgrupper i ministerrådet. Med dette utgangspunktet skal Nordisk ministerråd integrere et barneretts- og ungdomsperspektiv i sitt arbeid.

Med ambisjonen å i høyere utstrekning integrere et barneretts- og ungdomsperspektiv følger også et ansvar for å sikre at arbeidet skjer ut fra en rekke veiledende prinsipper, med et felles minimumsnivå for barn og unges involvering, og framfor alt på en måte som beskytter og verner barns sikkerhet. Dette skriftet er relevant for alle situasjoner der barn og unge kontaktes eller involveres som del av Nordisk ministerråds virksomhet, for eksempel i et panel (deltaker), en fokusgruppe (for å uttrykke sin egen mening eller representere holdningen hos en gruppe barn og unge) eller for å medvirke i media.

Gjennom dette skriftet fastsetter Nordisk ministerråd felles utgangspunkter og retningslinjer for å integrere et barneretts- og ungdomsperspektiv i arbeidet sitt. Nordisk barne- og ungdomskomiteé (NORDBUK) og ansvarlig rådgiver for barn og unge i Nordisk ministerråd kan alltid kontaktes for støtte i arbeidet.

I Nordisk ministerråd omfatter målgruppen barn og unge alle i alderen 0–25 år og er dermed noe mer omfattende enn for eksempel barnekonvensjonens fokus på barn, det vil si individer opp til 18 år.

VEILEDENDE PRINSIPPER NÅR BARN OG UNGE INVOLVERES I NORDISK MINISTERRÅDS ARBEID

Med utgangspunkt i FNs konvensjon om barnets rettigheter skal Nordisk ministerråd arbeide for å beskytte og fremme barn og unges rettigheter samt fremme deres muligheter til å utøve disse rettighetene og kunne være deltakere i samfunnet. Nordisk ministerråd skal derfor følge følgende grunnleggende prinsipper i alt arbeid der barn og unge er involvert. Prinsippene er hentet fra Barnerettskomiteens allmenne kommentar nr. 12 (2009) og utgjør grunnleggende krav som bør veilede alle prosesser der barn og unge involveres.

PROSESSENE SKAL VÆRE

transparente og informative: Barn og unge må få fullstendig, tilgjengelig, mangfoldsbevisst og alderstilpasset informasjon.

frivillige: Barn og unge skal aldri tvinges til å uttrykke meninger mot sin vilje.

respektfulle: Barn og unges meninger skal behandles med respekt, og barn skal gis mulighet til å initiere ideer og aktiviteter.

relevante: Spørsmålene der barn og unge har rett til å uttrykke sine meninger, må ha virkelig relevans i deres liv og

gjøre det mulig for dem å nyttiggjøre seg sine kunnskaper, ferdigheter og evner.

barnetilpasset: Miljøer og arbeidsmetoder skal tilpasses etter barns evner.

inkluderende: Barn og unge er ikke en homogen gruppe, og deltakelse må innebære like muligheter for alle uten diskriminering i noen form.

støttet av utdanning: Voksne trenger beredskap, ferdigheter og støtte for å kunne legge til rette for barns deltakelse på en effektiv måte. Barn og unge som deltar som utdannere og tilretteleggere, trenger spesielle ferdigheter, for eksempel når det gjelder å være bevisste på sine rettigheter, samt utdanning i å organisere møter, håndtere medier, offentlige taler og opinionsdanning.

sikre og risikobeviste: Å uttrykke sine meninger kan være risikabelt. Voksne har et ansvar for å minimere risikoen for at barn utsettes for vold, utnyttes eller rammes av andre negative konsekvenser av at de deltar.

preget av ansvarsplikt: Barn og unge skal ved all forskning og konsultasjon informeres om hvordan deres meninger har blitt tolket, og gis mulighet for å påvirke analysen. Barn bør også gis mulighet for å legge fram klager om resultatene av analysen.

MINIMUMSKRAV FOR BARN OG UNGES DELTADELSE OG INNFLYTELSE I NORDISK MINISTERRÅDS VIRKSOMHET

Alle virksomheter i Nordisk ministerråd bærer selv ansvar for å integrere et barneretts- og ungdomsperspektiv i arbeidet sitt. Selvfølgelig varierer det mellom ulike områder hvor nærværende et barneretts- og ungdomsperspektiv kan og trenger å være. I tilfellene der medarbeidere i Nordisk ministerråd eller samarbeidspartnere har identifisert et behov for å involvere unge, er det også nødvendig at dette gjøres på en likeverdig måte. Gjennom følgende minimumskrav vil Nordisk ministerråd derfor fastsette de minste fellesnevnerne som skal gjelde for alle situasjoner der barn og unge involveres eller konsulteres i arbeidet.

FØR INVOLVERING

- I initiativer der barn eller unge bør konsulteres, er det også tid til å planlegge deltakelsen og et budsjett som gjør dette mulig i henhold til retningslinjene som er fastsatt i dette dokumentet. Det kan for eksempel handle om tid til samråd og kostnader til tolk og ledsagere.
- Utvalgskriteriene for hvilke barn og unge som skal involveres, skal være tydelige og transparente (se videre i neste avsnitt).
- Det er utarbeidet barnetilpasset informasjon om aktiviteten som oversettes til relevante språk.
- Det skal finnes en tydelig beskrivelse av hvilken rolle barna og de unge som skal delta, forventes å ta, og

også en tydelighet om hvilken rolle Nordisk ministerråd har i relasjon til aktuell innsats.

- Lokalet der barn skal involveres, er barnevennlig og tilgjengelig for alle barn, unge og voksne.

UNDER INVOLVERING

- Barna som involveres, får samme forutsetninger som voksne til å holde innlegg og presentasjoner eller gjøre sin stemme hørt, og innspillene deres dokumenteres på samme måte som andre deltakeres.
- Barn får mulighet for å uttrykke seg på morsmålet sitt (inklusive tegnspråks- og/eller teksttolking), uansett om det krever tolk eller ikke.
- I tilfellene der barn kommer til å synes eller uttale seg i media, er det viktig å sikre at barna har forstått hva det innebærer, og er bevisste om hvordan det kan brukes og bli sett.
- Personene som skal stå i direkte kontakt med barna i konsultasjonen, har erfaring og kompetanse på å møte barn på en inkluderende og ikke-diskriminerende måte.
- I situasjoner der barn og unge i ulike aldre er involvert, er det viktig at det finnes utpekte voksne med fokus på å ta hånd om dem, så dette ansvaret ikke faller på de eldre barna.
- Barnets beste er i fokus under hele deltakelsesprosessen.

ETTER INVOLVERING

- Barnas opplevelse av involveringen skal evalueres, og da skal barna som har deltatt, få uttrykke sine opplevelser.
- Barna skal få tilbakemelding om hva involveringen av dem har ført til, eller hvordan den ble behandlet.

HUSK: Det finnes ikke ETT barne- og ungdomsperspektiv. Barn og unge er i likhet med voksne en heterogen gruppe der mange ulike perspektiver og erfaringer samles. Et barn eller en ungdom kan derfor aldri forutsettes å snakke for barn og unge som gruppe. Bare barn og unge som offisielt representerer en organisasjon, kan forventes å tale en sak fra mer enn sitt eget perspektiv.

BEVISST UTVALG AV BARN OG UNGE

I alle situasjoner der barn og unge involveres i Nordisk ministerråds virksomhet, er det viktig å gjøre bevisste valg når det gjelder HVILKE barn og unge man henvender seg til med en forespørsel. Akkurat som i alle andre tilfeller er utvalget avhengig av hensikten med involveringen. I tillegg til de veiledende prinsippene følger her en rekke problemstillinger du må overveie i utvalget:

RELEVANS og KOMPETANSE: Hva forventes barna og de unge som involveres, å bidra med eller få ut av det selv? Her er det viktig å sikre at hensikten med involveringen er tydelig – ellers er det også vanskelig å identifisere hvilke barn og unge som bør involveres.

REPRESENTATIVE FOR FLERE eller enkelte EKSPERTER: Forventes barn og unge å tale for en større gruppe av barn og unge? Da bør du spørre barne- og ungdomsorganisasjoner som velger sine representanter i demokratiske strukturer. Her finnes det et bredt spekter av organisasjoner med ulike typer målsetting og kjernevirksomhet. Vil du ta opp et spesifikt spørsmål, kan du i stedet invitere barn og unge som er eksperter på akkurat det spørsmålet – uansett om de er organiserte eller ikke. Det er veldig viktig å være tydelig både i utvalg og kommunikasjon om deltakerne representerer seg selv, en organisasjon eller en gruppe unge.

MANGFOLD: Det er viktig å involvere barn og unge med ulik bakgrunn og livserfaringer. Her kan parametre som for eksempel kjønn, kjønnsidentitet eller -uttrykk, etnisk tilhørighet, religion eller annet livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell legning eller alder tas hensyn til.

ALDER: Alderen på barna og unge som er viktigst å nå, varierer naturligvis avhengig av spørsmålet. Utover at alderen må være relevant for det det gjelder, kan også modenhet være nødvendig å ta med i ligningen. Det er lett å oftest velge å involvere eldre barn og unge, ettersom de kan kreve mindre langtgående tilpasninger enn mindre barn, men også de yngste barna har rett til å si sin mening og at denne blir tatt hensyn til.

KANALER FOR Å NÅ UT: Via hvilke kanaler når man ut til barna og de unge man vil nå? Her må man identifisere måter å nå ut til barn og unge på, og først spørre seg hvor barna og de unge man ønsker å nå, oppholder seg. Det kan for eksempel handle om skoler, sosiale medier eller organisasjoner i sivilsamfunnet. Det er ofte en aktør som blir nøkkelpersonen for å nå ut riktig. En rektor kan for eksempel spre en forespørsel til flere lærere, og på den måten nå ut til barn og unge.

RETNINGSLINJER FOR Å BESKYTTE OG VERNE BARNES RETTIGHETER

Ut over å sikre at barn og unge er involvert på en gjennomtenkt og respektfull måte i Nordisk ministerråds arbeid, er det også helt avgjørende at barn og unges sikkerhet sikres og vernes når barn og unge involveres. Nordisk ministerråd vil derfor gjennom følgende safeguarding-prinsipper fastslå ansvaret medarbeidere og ministerrådets samarbeidspartnere har for å handle på en måte som beskytter og verner barns sikkerhet og retter oppmerksomhet mot situasjoner der barn og unge risikerer å ta skade.

Spesielt når barn og unge under 18 år involveres i Nordisk ministerråds arbeid, har du som medarbeider eller samarbeidspartner følgende ansvar:

- 1.** Barn og unge må gis mulighet for å gi sitt skriftlige samtykke til at personlig informasjon om dem blir delt. I tilfeller der barna er for små til å gi sitt eget samtykke, skal deres foresatte gis mulighet til å gi skriftlig samtykke til at personlig informasjon om barnet blir delt.
- 2.** Rapportert all form for fysisk eller psykisk mishandling eller bekymring for at barn eller unge tar skade. Dreier det seg om en medarbeider som oppfører seg dårlig mot et barn, skal ministerrådets HR-avdeling kontaktes i henhold til prinsipper for utilbørlig oppførsel. Er det en

annen aktør som oppfører seg dårlig mot et barn, skal rapportering skje i henhold til regelverket i aktuelt land.

- 3.** Del ikke personlig kontaktinformasjon med barn og unge eller aksepter kontaktforespørsler i annet enn arbeidsrelaterte sosiale medier.
- 4.** Gi barn under 18 år rett til ledsager, en voksen person som følger med på aktiviteten eller tiltaket barnet er involvert i. Ledsagere skal inkluderes i budsjettet når barns deltakelse blir planlagt.
- 5.** Sørg for et såkalt to-til-en-forhold mellom voksne og barn – det vil si at et barn alltid har minst to voksne til stede når det involveres i arbeidet.
- 6.** Du må aldri utnytte et barn eller handle på en måte som krenker barnets rettigheter eller kan sette barnets sikkerhet i fare. Å be barn eller unge om lov til å avvike fra noen av prinsippene som er satt opp i dette dokumentet, er et eksempel på et slikt overtramp.

REFERANSER OG INSPIRASJONSKILDER

Europarådet: Child safeguarding policy:

<https://rm.coe.int/child-safeguarding-policy-children-s-rights-division-22-may-2018-as-up/16808c8b91>

FNs konvensjon om barnets rettigheter:

<https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>

Redd barna: Child safeguarding – safe and secure programmes for children: https://www.raddabarnen.se/globalassets/dokument/medlem--volontar/tryggare-tillsammans/tryggare-tillsammans-child-safeguarding-policy_inkl_bilagor_-eng.pdf

STØTTEMATERIALE FRA NORDISK MINISTERRÅD

Har du rätt glasögon på dig? Ett stöd att integrera ett barnrätts- och ungdomsperspektiv i Nordiska minister rådets arbete

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:norden:org:diva-4397>

Do rights!

Nordic perspectives on child and youth participation

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:norden:org:diva-4387>

Nordisk ministerråd
Nordens Hus
Ved Stranden 18
DK-1061 København
www.norden.org

Barn og unges velferd og mulighet til å utøve rettighetene sine er en forutsetning for Nordens videre utvikling. Ministerrådet skal bidra til at Norden er en ledende region i arbeidet for et samfunn der barn og unges rettigheter og ulike perspektiver gis plass og bidrar til samfunnsutviklingen. Med dette utgangspunktet skal Nordisk ministerråd integrere et barneretts- og ungdomsperspektiv i sitt arbeid.

Med ambisjonen å i høyere utstrekning integrere et barneretts- og ungdomsperspektiv følger også et ansvar for å sikre at arbeidet skjer ut fra en rekke veiledende prinsipper, med et felles minimumsnivå for barn og unges involvering, og framfor alt på en måte som beskytter og verner barns sikkerhet. Dette skriftet er relevant for alle situasjoner der barn og unge kontaktes eller involveres som del av Nordisk ministerråds virksomhet.